

endt med Fæstevæsenet. Jeg saae helst, at der her kunde fremlægges et Udkast til en Lov, hvor der kun var een Paragraph, som sagde: Enhver ældre Lov om Jords Sammenlægning og Udstykning skal være ophævet, men dette kan umuligt ske endnu efter det Udvalgsstrin, hvorpaa vore Landboforhold i dette Dieblik ere (Hør!). Saalænge Fæstevæsenet bestaaer, saalænge maa der eksistere til Tidderne passende Love angaaende Jorders Udstykning og Sammenlægning, og jeg kan ikke give en æret foregaaende Taler Ret i, naar han siger, at vi ikke paa det Trin, hvor vi nu staae, skulle ønske en ny Lov herom. Fæstevæsenet vil vel om føre Tid blive hævet; men det er ikke hævet, og en Deel Ar ville muligviis gaae bort, inden dette skeer fuldstændigt, hvorfor jeg troer, at vi ikke bør modsætte os Lovudkastet, men tage det under nærmere Overveielse, og ikke skyde Sagen ud til en aldeles ubestemt Fremtid. Idet jeg saaledes troer, at vi bør vide Ministeriet Tak for dette Lovudkast, er jeg dog ikke enig med Ministeriet i alle de Punkter, som Udkastet indeholder. Jeg troer saaledes, at man har yttret for stor Frygt navnlig for Sammenlægningen af Eiendomme; det er ikke Sammenlægningen, vi for Dieblicket bør frygte, men det er en for stor Udstykning (Ret!). I det Dieblik, Fæsteforholdet hæves, vil der, enten Aarene ere gode eller onde, opstaae en Masse Udstykning i en langt høiere Grad, end det hidtil har været Tilfældet; hvis Aarene ere onde, vil den Bonde, som har sat sig i Gjæld, ved at kjøbe sin Fæstegaard til Selveie, ofte see sig nødt til at sælge; ere Aarene gode, da vil han vel ikke blive nødt dertil, men saa vil han blive loffet dertil ved den høie Pris, som han kan faae ved at udparcellere sin Gaard. Og dette, mine Herrer, er meget farligt; thi En kan vel leve af en mindre Jord i gode Aar; men, naar de onde Aar komme, saa vil hverken den, som har solgt, kunne leve af Hovedparcellen, eller den, der har kjøbt, kunne leve af den udstykede Jord. Jeg troer derfor, at vi for Tiden langt snarere maae frygte Udstykningsen end Sammenlægningen; thi Frygten for Sammenlægningen kan da først opstaae, naar Udstykningsen er

gaaet for vidt; thi da bliver Sammenlægningen nødvendig, og saaledes vil den let kunne skee til den modsatte Dørlighed. Jeg antager endvidere med Hensyn til § 1, at den aldeles ikke opfylder sin Hensigt; thi i den er der formeligt sat en Præmie paa at beholde Gaarde, som ere over 20 Tdr. Hartkorn, der da vilde faae en opfructet Værdi, som vil gjøre, at disse Gaarde vedblive at være forenede under Eet, medens de i andet Fald ellers ofte vilde være blevne udstykede. Endvidere maa jeg være uenig i § 2, naar der deri er gjort en unødvendig Indskrænkning i vedkommende Cieres Ret, der ikke bør være afhængig af hvad Andre gjøre eller lade være at gjøre ved deres Eiendom; det kan altsaa umulig lade sig retfærdiggjøre, at enkelte Mænd i et Sogn skulle lade sig nøie med at have mindre Gaarde, blot fordi Andre have dem større. Jeg antager fremdeles, at § 2 indeholder en Modsatning til sig selv, idet den netop fremsthynder hvad den vil hindre, nemlig større Gaarde, thi i det Dieblik der i et Sogn er en Tøndents til at have større Gaarde, vil der opstaae en Jagen efter, hvem der først kan faae det befalede Quantum, da det siden ikke vil være muligt at faae det. Dette er en forfructet Sammenlægning, og den bør man ikke søge at bringe frem ved Lovgivningen. Sluttelig maa jeg med Hensyn til Lovudkastet i det Hele gjøre den Bemærkning, at jeg troer, at det vilde være godt, hvis man istedetfor at tage Hensyn til Hartkornet alene, ogsaa kunde tage noget Hensyn til Arealen; thi dette Sidste er det, der er det Væsentlige for de Private, og hvorefter de rette sig i Handel og Wandel, imedens Hartkornet ofte aldeles ikke afgiver nogen som helst Maalestof for Eiendommens Værdi.

**Oppermann:** Den ærede Indenrigsminister yttrede med Hensyn til mine Betænkeligheder ved den af ham trufne Begrænsning, at han havde gjort sit Bedste; det har jeg aldeles ikke betvivlet, men jeg kan dog ikke, før jeg hører bedre Grunde, frasalde den Anskuelse, at det vilde være bedre at tage Hensyn til Forholdet mellem den agerdyrkende Befolkning og Agerarealet eller Agerquantummet, beregnet efter Hartkorn eller boniteret Jord. Naar den ærede Indenrigsminister har yttret